

Universitat de les Illes Balears, cinc segles d'història

La Universitat de les Illes Balears és cinc vegades centenària, endinsa les arrels en el pensament lul·lià com a eix de la investigació i de l'ensenyament superior, i s'integra en el context històric de les universitats de la corona d'Aragó.

Antecedents històrics

L'antecedent més remot de la Universitat el trobam en un dels primers actes del regnat de Jaume II de Mallorca, que dona suport a la idea de Ramon Llull de crear un col·legi de missioners. A tal fi, cap a l'any 1275 atorga una renda anual de 500 florins d'or amb càrrec a l'erari reial i adquireix una alqueria, Miramar, prop de Valldemossa, on s'institueix el col·legi que aprova, a petició del rei, el papa Joan XXI mitjançant butlla expedida a Viterbo el 16 de novembre de 1276.

Posteriorment Ramon Llull crearia l'Escola de Randa, així com d'altres a la ciutat de Mallorca. Durant tot el segle XIV s'expandiren a Mallorca els estudis lul·lians, entre els quals cal destacar els dels deixebles de l'ermità fra Pere Rosell, que continuaren les tradicions de Miramar, Randa i Monti-sion i prepararen el naixement de l'Estudi General, antecedent proper de la Universitat, ja al segle XV.

L'origen immediat dels estudis universitaris a Mallorca, emperò, el trobam en el decurs del segle XV i, particularment, en la reivindicació del pensament lul·lià com a eix de la investigació i de l'ensenyament superior que es va concretar en la fundació de sengles càtedres lul·lianes promogudes per Beatriu de Pinós (1477) i Agnès de Quint (1481).

La creació dels estudis universitaris a Mallorca: la fundació de l'Estudi General Lul·lià (1483)

En virtut de la petició expressada pels jurats de Mallorca, l'any 1483 fou creat l'Estudi General Lul·lià com a centre d'ensenyament superior mitjançant privilegi reial atorgat a Còrdova pel rei Ferran el Catòlic. L'Estudi General Lul·lià, sota el patronat del Gran i General Consell i amb la seu principal instal·lada a Monti-sion (Palma), va integrar les càtedres lul·lianes de Beatriu de Pinós i d'Agnès de Quint. El seu procés d'institucionalització va ser lent i desigual, sense regulació estatutària i marcat per problemes financers, administratius i de competència educativa respecte de determinats ordes conventuals (franciscans, dominicans i jesuïtes). Conferia graus acadèmics en teologia, filosofia i arts només vàlids als territoris de la monarquia

hispanica. L'any 1673, una butlla pontifícia de Climent X va donar validesa universal als seus títols i possibilità la seva transformació en Universitat.

Universitat Lul·liana de Mallorca (1691), Universitat Literària de Mallorca (1772) i Universitat Literària Balear (1840)

La Universitat Lul·liana de Mallorca fou creada el 1691 com a resultat de la reconversió de l'Estudi General Lul·lià i es va dotar dels estatuts i els privilegis que en regularen l'organització, els quals varen ser sancionats per Carles II el 1697 i publicats a la Impremta de Melcior Guasp l'any 1698. Aquests estatuts, amb influències de redacció dels de les universitats de Barcelona i Lleida, reglamentaven els càrrecs, l'accés a la Universitat, les festes, els exàmens, l'obtenció de graus, l'accés a les càtedres i els plans d'estudis. La Universitat en feia d'arts, filosofia, teologia, canons i lleis i, des de 1725, de medicina.

El 1772, una reial ordre va suprimir el nom de Lul·liana i la Universitat esdevingué Literària de Mallorca. Aquest fet va obeir la política que des de Madrid impulsava la uniformització de totes les universitats espanyoles mitjançant la reforma generalitzada de llurs plans d'estudis i que, en el cas mallorquí, va suposar un impuls de noves disciplines en el si de les àrees de coneixement ja existents, encara que va continuar el predomini del caràcter marcadament religiós de la seva producció científica.

L'any 1829 un reial decret va suprimir la Universitat Literària de Mallorca i la va convertir en Seminari Conciliar adscrit a la Universitat de Cervera (Catalunya).

L'any 1840, durant la regència del general Espartero, la Junta de Govern de Mallorca va establir la Universitat amb el nom d'Universitat Literària Balear o Universitat Provisional i va fixar l'objectiu de la modernització del seu ensenyament amb estudis de llengües modernes, lògica, matemàtiques pures, ciències naturals, ciències socials i ciències morals. L'agost de l'any 1842 hom va suprimir definitivament aquesta universitat, de manera que a partir d'aquell moment hi ha un buit en la història del nostre ensenyament superior, fins a l'any 1951, en què es va emprendre la refundació de l'Estudi General Lul·lià com a mitjà per restaurar els estudis universitaris a Mallorca, una fita aconseguida l'any 1978.

El restabliment dels estudis universitaris: Estudi General Lul·lià (1951), Universitat de Palma de Mallorca (1978)

L'any 1951 es va emprendre la refundació de l'Estudi General Lul·lià com a mitjà per impulsar la cultura a Mallorca i reinstaurar-hi els estudis universitaris; fruit d'això fou la posada en funcionament d'uns cursos de Filosofia i Lletres i de Dret (1951-57) que varen ser suprimits per raons econòmiques. L'any 1959 es va crear la Càtedra Ramon Llull, adscrita a la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona, que promovia cursos de doctorat. De 1967 a 1973, va acollir una delegació de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona, que amb caràcter oficial feia els cursos comuns corresponents al primer cicle. El 1972 es va crear el Patronat Econòmic d'Estudis Universitaris i Superiors, el qual, juntament amb la Universitat de Barcelona i la Universitat Autònoma de Barcelona, va impulsar el desenvolupament dels centres existents i la creació d'altres de nous. El 1971 l'Escola de Comerç es va integrar als estudis universitaris com a Escola Universitària d'Estudis Empresarials. El 1972 es varen crear l'Escola Universitària de Formació del Professorat d'Educació General Bàsica i les facultats de Ciències i de Dret; l'any 1973 les va seguir la de Filosofia i Lletres.

L'any 1976 es nomena el primer doctor honoris causa, a proposta de la Facultat de Ciències de Palma. Es tracta de Guillem Colom Casanovas, nomenat per la Junta de Govern de la Universitat Autònoma de Barcelona el 26 de maig de 1976 i investit doctor honoris causa el 15 d'octubre de 1976.

Amb la fundació de la Universitat de Palma de Mallorca l'any 1978 s'inicia el procés definitiu que arriba fins avui. En un moment de canvi polític cap a una societat democràtica, la Universitat de les Illes Balears es crea mitjançant la [Llei 18/1978, sobre creació d'una Universitat amb seu a Palma de Mallorca](#), publicada al BOE número 66, de 18 de març de 1978. Al primer article, la Llei exposa:

U. Es crea una Universitat amb seu a Palma de Mallorca, el districte de la qual estarà constituït per la província de les Balears.

Dos. La Universitat estarà integrada inicialment per les facultats de Ciències, Dret i Filosofia i Lletres, així com les escoles universitàries d'Estudis Empresarials i de Professorat d'Educació General Bàsica, actualment existents a Palma de Mallorca i dependents de les universitats barceloneses.

Tres. L'ampliació dels ensenyaments actualment existents s'efectuarà gradualment, en la mesura que ho vagin permetent les disponibilitats pressupostàries i les dotacions dels necessaris quadres docents.

Enllaç: https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-1978-7434